

Eten voor 5000 mensen Mattheüs 14.13-21

Rev Dr Jos M. Strengholt

Heliopolis 2014

Als kinderen op de zondagsschool hebben velen van ons vaak het verhaal gehoord over hoe Jezus voedsel gaf aan meer dan vijfduizend mensen. Onze leraren richtten zich daarbij vaak op de kleine jongen die de vijf broden en twee vissen bezat. Meer dan eens heb ik het verhaal verteld horen worden vanuit de ogen van die jongen. Wat zouden wij hebben gedaan als wij hem waren geweest? Zouden wij ons eten aan Jezus hebben gegeven?

De verhalen over Jezus op de zondagsschool hadden vaak een zekere voorspelbaarheid. Er is een probleem, dan komt de Heere Jezus, en omdat Hij alle mensen liefheeft en wonderen kan doen, worden de problemen opgelost.

Als volwassenen zijn wij ook in staat om andere lagen in het verhaal te ontdekken, omdat het een rijke betekenis heeft.

1. Medelijden

We hebben gehoord dat Jezus met de mensen bewogen was, en dat is geen kleinigheid. Hij was met ontferming bewogen over de duizenden mensen die Hem gevolgd waren, ook al verkeerde Hij zelf in moeilijke omstandigheden en wilde Hij alleen zijn.

Jezus verbleef in Kapernaüm, zijn woonplaats aan de noordwestelijke punt van het Meer van Galilea. Hij was per boot naar de oostelijke oever van het meer gegaan, een paar kilometer verderop, om alleen te zijn.

Rond Kapernaüm was het moeilijk om alleen te zijn. Galilea was een gebied van ongeveer 300 vierkante kilometer en was volgens de Joodse geschiedschrijver Flavius Josephus dichtbevolkt, met 204 dorpen.

Maar aan de andere kant van het meer waren enkele rustige plaatsen. Waarschijnlijk gingen Jezus en Zijn discipelen naar het kleine stadje Bethsaïda Julias. Ongeveer een kilometer ten zuiden daarvan lag een rustige vlakte, met daarachter een heuvel die langzaam omhoogliep.

Waarom wilde onze Heere alleen zijn? Mattheüs legt uit dat Jezus zojuist had gehoord dat Hij op de radar van Herodes Antipas was verschenen, degene die Johannes de Doper kort daarvoor had laten vermoorden. De moord op Johannes, Jezus' neef, had Jezus diep bedroefd, en het feit dat Herodes nu ook belangstelling voor Hem had, maakte dat Jezus enige tijd alleen wilde zijn.



Mattheüs schrijft dat Herodes had gehoord van de wonderen die Jezus deed en dat Herodes het beangstigende idee had dat Jezus in werkelijkheid Johannes de Doper was, die uit de doden was opgewekt.

Interessant is dat Herodes niet twijfelde aan de waarachtigheid van de wonderverhalen die hij hoorde. Die konden niet worden ontkend; de vraag was hoe ze verklaard moesten worden.

Vlak voordat Jezus met de vissersboot naar Bethsaïda Julias vertrok, waren er in Kapernaüm ook spanningen geweest. De godsdienstige leiders en vele anderen, zelfs enkele leden van Zijn familie, namen aanstoot aan Hem.

‘Waar heeft Deze die wijsheid en die wonderlijke krachten vandaan?’ was hun vraag. Net als Herodes erkenden zij Zijn wonderen, maar die pasten niet binnen hun wereldbeeld.

Onze Heere trok Zich daarom terug naar een eenzame plaats, om alleen te zijn met Zijn discipelen, maar bovenal om alleen te zijn met God. Jezus trok Zich regelmatig terug uit de drukte en spanningen van het leven om enige tijd in stille gebeden door te brengen.

Maar toen de mensen in Kapernaüm en de dorpen aan de oevers van het meer merkten dat Jezus het water overstak, volgden velen Hem te voet, en toen Hij aan land kwam, waren zij daar. Duizenden en duizenden. Stinkende, bezwete, luidruchtige, arme, zieke mensen.

Wanneer ik hoofdpijn heb omdat de dingen in mijn werk niet gaan zoals ik zou willen, of wanneer ik geldproblemen heb, problemen in de familie, of mijzelf niet zo goed voel, heb ik er ook behoefte aan om alleen gelaten te worden en niet gestoord te worden – introvert als ik ben. Wanneer mensen dan mijn persoonlijke ruimte binnendringen, kan ik zo geïrriteerd en onbarmhartig reageren.

Wij reageren vaak niet met de ontferming van Jezus. Het Griekse woord voor ontferming betekent diepe innerlijke pijn vanwege de situatie van iemand anders, zoals het woord ‘mededogen’ letterlijk inhoudt dat je deelt in het lijden van een ander. De aandacht van ontferming is gericht op de problemen van de ander.

Toen Jezus de mensen zag, richtte Hij Zich niet op Zijn eigen behoeften, maar voelde Hij hun pijn. Velen van hen leden lichamelijk – juist daarom waren zij Hem gevolgd – en velen hadden genezing nodig.

2. Macht

Mattheüs schrijft dat Jezus hun zieken genas. Mattheüs was erbij, samen met de andere discipelen en de duizenden mensen, en Mattheüs en al die mensen zagen het met hun eigen ogen.

Vrienden, als wij deze woorden van Mattheüs over wonderen niet serieus nemen, blijft er niet veel van zijn Evangelie over. Dan blijft er ook niet veel van Jezus over. Het hele Nieuwe Testament onderstreept dat Hij, de Zoon van God, door het woord van Zijn mond in staat is om iemand op wonderlijke wijze te genezen.



De mensen die de Heere Jezus ontmoetten, twijfelden hier nooit aan. Niet de mensen uit Zijn woonplaats, niet Zijn familie en zelfs Zijn vijanden niet.

In zijn zeer mooie boek *Jezus van Nazareth* schildert paus Benedictus XVI van Rome Jezus van de Evangelien af als de werkelijke historische Jezus, in de strikte zin van het woord. Hij schrijft:

Ik ben ervan overtuigd dat deze figuur veel logischer en historisch gezien veel beter te begrijpen is dan de reconstructies die ons in de afgelopen decennia zijn voorgehouden. Ik geloof dat deze Jezus, de Jezus van de Evangelien, historisch aannemelijk en overtuigend is. (p. xxii)

Het is onhistorisch om een Jezus en een christelijk geloof te construeren waarin alles uit de Bijbelse verhalen wordt weggesneden wat wij moeilijk kunnen geloven, alleen maar omdat wij in de twintigste eeuw geboren zijn.

Wij hebben allemaal onze eigen wereldbeelden en proberen alles binnen dat kader te plaatsen. En als wat Jezus doet of zegt niet binnen dat kader past, maken wij Jezus en de vroege kerk kleiner. Jezus deed wonderen? Hij was de Zoon van God? Wat vreemd dat de vroege kerk dat geloofde. Hoe dom denken wij eigenlijk dat die mensen toen waren?

In onze moderne tijd hebben velen het idee verworpen dat God in de geschiedenis kan ingrijpen. Als Hij niet in onze geschiedenis kan ingrijpen, ook niet door wonderlijke gebeurtenissen, op welke grond denken wij dan dat Hij überhaupt een rol in ons leven kan spelen?

Een bewogen Jezus, een liefdevolle God – het betekent niets als die Jezus niet in staat is om Zijn ontferming met kracht in ons leven werkelijkheid te laten worden. Het beste wat ons dan rest, is een God op afstand en enkele vrome filosofische dromen.

Waarom zouden wij dan bidden voor zieken in onze gemeente? Waarom zouden wij bidden voor onze families? Waarom zouden wij bidden voor onze kinderen, voor ons werk, als God niet wil en niet kan ingrijpen?

Toen de Heere Jezus de ellendige menigten om Zich heen zag verzamelen, stuurde Hij hen niet weg, maar genas Hij allen die ziek waren.

3. Wij zijn geroepen

Toen begon de zon onder te gaan. Ik denk dat wij de zorgen van de discipelen kunnen begrijpen toen het laat werd. Zij stelden Jezus voor om de menigten weg te sturen naar hun huizen, zodat zij konden eten. Ik denk dat de discipelen dezelfde bewogenheid voor de mensen deelden als Jezus toen zij dit voorstelden.

Daarna beschrijft Mattheüs het wonder waarbij vijfduizend mensen worden gevoed met slechts vijf broden en twee vissen. De vijf broden waren als ons plaatselijke *aish baladi*, de platte stukken Egyptisch brood, niet heel anders dan het brood dat wij bij de Heilige Communie gebruiken.

Mattheüs was belastinginner geweest en was dus niet bepaald slecht met cijfers. Hij kon het uitrekenen: dit was opnieuw een geweldig wonder. Je kunt geen vijfduizend mensen voeden met vijf stukken brood en twee vissen.

Maar als Jezus alle mensen kon genezen door Zijn machtige woord, zou het dan niet veel gemakkelijker voor Hem zijn geweest om ervoor te zorgen dat de mensen helemaal geen honger

zouden krijgen? Eén woord zou voldoende zijn geweest: ‘Word niet hongerig, word verzadigd!’
Waarom deed Hij dat niet?

Misschien is dit het antwoord. In de ochtend liet Jezus Zijn geweldige macht zien door de zieken te genezen. In de avond zei Hij tegen Zijn discipelen: Nu zijn jullie aan de beurt om betrokken te zijn; geef jullie de menigte te eten! Jezus legde de verantwoordelijkheid om Zijn ontferming daadwerkelijk uit te voeren volledig op de schouders van degenen die Hem volgen.

Het is alsof Jezus Zijn discipelen voorbereidt op de tijd dat Hij niet langer op aarde zou zijn en zij Zijn werk op aarde moesten voortzetten.

Jezus zond Zijn volgelingen uit, en daar horen ook wij bij, de wereld in om een genezende aanwezigheid te zijn, om de armen te voeden, om over Zijn Koninkrijk te onderwijzen en om mensen in hun lijden bij te staan.

Als Hij vandaag wil dat iets gedaan wordt, als Hij wil dat een kind onderwijs krijgt of iemand geholpen wordt, moet Hij iemand hebben die het doet. Hij heeft mensen nodig door wie Hij kan handelen en spreken. Hij heeft mannen en vrouwen nodig aan wie Hij Zijn brood kan geven, zodat zij het aan anderen kunnen geven.

De Kerk en haar leden zijn het instrument van de Heere Christus om Zijn genezende werk in deze wereld te doen. ‘Geef u hun te eten’, zegt Hij vandaag tegen ons.

Daarom heeft de Kerk altijd vooropgelopen bij het bouwen van scholen en ziekenhuizen en zijn kerken door de geschiedenis heen zo betrokken geweest bij het helpen van de armen. Een klein onderzoek naar het ontstaan van ziekenhuizen en scholen hier in Egypte maakt dit duidelijk.

Maar ik wil dit gebod van Christus aan ons niet verwereldlijken. Hij zei niet tegen Zijn volgelingen dat zij ontwikkelingswerkers moesten worden – ook al is dat buitengewoon belangrijk en ook al moeten wij ons als Kerk inzetten voor al deze dingen waar dat mogelijk is.

Als wij concluderen dat wij allemaal ontwikkelingswerkers moeten worden en dat dit de omvang is van Gods plan voor ons en voor de wereld, missen wij de betekenis van het verhaal.

De voeding van de vijfduizend was in feite een heenwijzing. Zonder de historische betekenis van de gebeurtenis te ondergraven, is het ook terecht om naar de diepere symboliek ervan te kijken.

De lezers van het Evangelie dat Mattheüs schreef, waren zich onmiddellijk bewust van de betekenis van het verhaal, omdat Mattheüs op een zeer opmerkelijke manier begon.

Hij beschreef dat Jezus Zich terugtrok naar de oostelijke oever van het meer, naar een eenzame plaats. Het Grieks spreekt eigenlijk over een plaats die *erēmos* was. Letterlijk betekent dat: een woestijn. Maar de oostelijke oever van het meer was geen woestijn. Het was vruchtbaar. Jezus koos inderdaad een betrekkelijk rustige plaats, maar die was weelderig en groen.

Dus dachten degenen die het verhaal hoorden: waarom noemt Mattheüs dit een woestijn? En toen hij vervolgens vertelde dat Jezus de mensen op wonderlijke wijze voedde, was het voor de Joodse lezers van Mattheüs volkomen duidelijk: Jezus werd hier vergeleken met Mozes, die de Israëlieten in de woestijn op wonderlijke wijze voedsel gaf.

Maar Jezus was groter dan Mozes, want het voedsel, het brood dat Hij aanbiedt, is van een geheel andere aard.

De apostel Johannes werkt dit in zijn Evangelie verder uit. Hij beschrijft dat Jezus de dag na deze gebeurtenis weer in Kapernaüm was en de mensen terechtwees omdat zij alleen maar hadden genoten van het materiële wonder, van het lichamelijke voedsel dat Hij hun had gegeven.

Maar dit lichamelijke voedsel was slechts een teken van iets dat veel belangrijker was. Niet het wonder, maar Degene Die het wonder doet, is van het grootste belang. Jezus zei:

Ik ben het Brood des levens. Uw vaderen hebben het manna gegeten in de woestijn en zij zijn gestorven. Dit is het brood dat uit de hemel neerdaalt, opdat de mens daarvan eet en niet sterft. Ik ben het levende brood, dat uit de hemel neergedaald is; als iemand van dit brood eet, zal hij leven in eeuwigheid. En het brood dat Ik geven zal, is Mijn vlees, dat Ik geven zal voor het leven van de wereld.

Dit plaatst de voeding van de vijfduizend onmiddellijk in wat wij een eucharistisch licht kunnen noemen. De voeding van de vijfduizend betekende dat Jezus Zelf Degene is Die onze honger naar werkelijkheid en naar het eeuwige leven kan stillen.

Dat is de diepe en ware omvang van Zijn ontferming. Hij leed zo diep mee met de mensen, met hun gebrokenheid, hun zondigheid en hun afgescheiden zijn van God, dat Hij Zelf stierf ter wille van allen, zoals wij vieren in de Heilige Communie.

In dit verband is ook de beschrijving van wat Jezus precies deed bij het vermenigvuldigen van het brood veelbetekenend. Luister naar wat Mattheüs schrijft:

En Hij gaf de menigte opdracht op het gras te gaan zitten; en Hij nam de vijf broden en de twee vissen, en terwijl Hij opkeek naar de hemel, zegende Hij ze. En toen Hij ze gebroken had, gaf Hij de broden aan de discipelen, en de discipelen gaven ze aan de menigte.

Deze woorden herkennen wij ook uit het laatste avondmaal van onze Heere, in de nacht waarin Hij werd verraden. En dit zijn dezelfde woorden die wij gebruiken wanneer wij de Heilige Communie vieren.

Onze Egyptische kerkvader Kyrollos, die op 17 oktober 412 bisschop van Alexandrië werd, gaf commentaar op ditzelfde gebed van Jezus voordat Hij het voedsel aan de vijfduizend uitdeelde. Hij benadrukt de eucharistische betekenis van het verhaal:

[Jezus] deed dit opdat wij zouden leren dat wanneer wij aan tafel de leiding hebben en het brood breken, wij het met opgeheven handen aan God behoren aan te bieden en Zijn zegen van boven af over het brood behoren af te smeken; [Jezus] werd voor ons het begin, het voorbeeld en de weg.

Conclusie

De Heilige Communie is de plaats waar wij het grootste wonder van Jezus vieren – Zijn dood en opstanding voor ons. Het is de plaats waar Hij ons voortdurend voedt en ons kracht geeft om ons dagelijks werk te doen als Zijn handen in deze wereld.

Hij voedt ons, Hij geeft ons voedsel en Hij maakt ons sterk om opnieuw de wereld in te gaan, om een zegen te zijn voor de zieken, de armen en de mensen die wachten op het Goede Nieuws.

Zoals Jezus door het voeden van de hongerigen naar Zichzelf en naar Zijn offer wees, zo moet ook ons werk van ontferming een heenwijzing zijn naar de genade van God door Jezus Christus. Wij moeten ervoor waken dat wij ons geloof en ons dagelijks leven ontdoen van het wonder.

Het is betrekkelijk gemakkelijk om zeer orthodox te zijn over de wonderen van Jezus en te erkennen dat Hij geweldige dingen heeft gedaan, maar tegelijkertijd de verhalen over Zijn wonderen praktisch te verbannen naar een ver verleden dat bijna mythisch wordt.

De werkelijkheid is deze: als Jezus werkelijk wonderen heeft gedaan en als Hij inderdaad de Zoon van God is, dan hebben wij alle reden om vandaag te bidden in het geloof dat Hij onze gebeden zal beantwoorden. Anders spelen wij hier slechts godsdienstige spelletjes.

En juist bij de Heilige Communie is deze goddelijke Christus heel dichtbij. Hij is werkelijk in ons midden aanwezig en Hij nodigt ons – ook nu – uit om onze noden met Hem te delen.

Wij komen met lege handen en hebben Hem nodig om onze handen te vullen. Het is Zijn verlangen om dit te doen, om ons met Zichzelf te vullen, zodat onze honger wordt gestild en wij als Kerk en als afzonderlijke gelovigen de genezing van Jezus Christus, het Brood des levens, aan allen kunnen aanbieden.

+ In de Naam van de Vader en van de Zoon en van de Heilige Geest. Amen.

